
KOVÁCS HENRIK

A LIPPOZOO OKTATÁSMÓDSZERTANI ESZKÖZ ISMERTETÉSE

Magyar Táncművészeti Egyetem- Néptánc Tanszék

Absztrakt

A LippoZoo elsősorban kisgyermek mozgásoktatására készült, színes állatfigurákat ábrázoló korongokból álló oktatásmódszertani eszköz. Célja, hogy játékos formában alapozza meg a tanulók néptáncos tudását, katalizálja mozgástanulási folyamataikat, fejlessze mozgáskoordinációjukat. Mindezek mellett távlati célja, hogy a gyerekeket játékos módon vezesse be a táncot kódoló szimbólumok rendszerébe. Néptánc- és testnevelésórák tananyagaként is használható.

Az ismertetés első felében rövid bevezető tekinti át a LippoZoo létrejöttét megalapozó elméleti háttérrel és a néptáncoktatásban használatos hasonló rendszerű eszközöket. A második fejezet a LippoZoo eddig megjelent kiadásainak leírását tartalmazza. A harmadik egység a LippoZoo oktatási folyamatban levő helyét és a felhasználás módjait ismerteti.

A LippoZoo előzményei

A magyar néptáncoktatási gyakorlatban széles körűen elterjedt a népi játékok és a népi játékokra épülő, azokat a célnak megfelelően módosító feladatok alkalmazása (Kiss, 2003, Sándor, 2005 és 2018, Lázár, 2007, Benedek és Sándor, 2006 és 2010; Czinóber, 2008, Wirkerné, 2008, Lévai, 2010, 2015, Balatoni és Kovács, 2014, Balatoni, 2016). A módszertani eszköztár újabb keletű csoportját képezik azok a segédeszközök, melyek a mindennapi élet számtalan területén megjelenő szimbolikus analógiákra¹ építve katalizálják a néptáncoktatást. A zeneoktatásban hasonló kiindulási alapokkal a Heinrich Ullrich által kifejlesztett Ulwilla módszer használják (Ullrich és Vető, 2006), míg a Magyar Mozgáskotta Módszer testnevelési célzattal alkalmazzák a kisgyermek mozgásfejlesztésében.

A néptáncalapú jelrendszerek közül elsőként Lévai Péter eszközkészlete jelent meg a Magyar Táncművészeti Főiskola tananyagában a 2010-es évek elején (a

---

¹ A szimbólumok sűrített jelentését megtaláljuk többek között a közlekedési táblák, jelzések, piktogramok, kézjelek vagy akár az írás, a kotta vagy a tánclejegyzések területén is. Vagyis a szimbólumok segítségével végzett tanítás nem egy teljesen új, ismeretlen módszertani lehetőséget, hanem a tanulók számára már ismert, jól bevált információközlést jelent.

rendszer publikálására 2018-ban került sor), melyben geometriai formák segítségével kódolták a magyar néptánc fő motívumtípusait. A Lévai-féle rendszer fő motívumtípusait alapul véve – azonban azokat kissé módosítva, a mozgás lényegi elemeit kiemelve –, a geometriai formákat az „Így tedd rá!” program jelképeire cserélve Balatoni Katalin és Kovács Henrik 2014-ben publikálta a színes tulipánokból álló rendszert. Kovács Henrik egy évvel később, 2015-ben fejlesztette ki a LippoZoo eszköztárat². Elsődleges kiindulási alapjai egyrészt a magyar strukturalista néptáncelemzés eredményei (Martin és Pesovár, 1960, 1964, Szentpál, 1961, Fügedi és Kovács, 2014, Fügedi és Varga, 2014), másrészt a mozgás szerkezetét általánosabban kódoló „motif writing” (Hutchinson, 1983, Wile, 2013) tánclejegyzési rendszer. A LippoZoo létrejöttében másodsorban a Lévai és a Balatoni–Kovács rendszerek tapasztalatai játszottak szerepet.

A LippoZoo korongjainak ismertetése

Általánosságban elmondható, hogy a LippoZoo a fő motívumtípusok mellett az azokat felépítő mozdulat-összetételeket is tanítja. Lényege, hogy egyszerre ad információt az eltáncolandó mozdulattípusról és annak ritmusáról. Mindezt rendszerszerűen összefoglalva, játékos, motiváló formában tárja a táncosok elé. A lépések, az ugrások fő típusai, a gesztus és az érintés képi megjelenítésére állatfigurákat, míg a fél, negyed és a nyolcad ritmus kódolására színeket használ. Az így létrejövő színes állatfigurák rendkívüli módon motiválják a tanulókat, miközben észrevétlenül kialakítják a táncok újraalkotásában nélkülözhetetlen rendszerszemléletet.

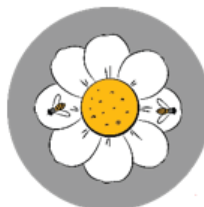
A LippoZoo előbbiekben említett két fő kódolási módja közül elsőként tekintsük át a főbb mozdulattípusok szimbolikus megjelenítésére használt állatfigurákat, vagyis a LippoZoo formáját. Az adott mozdulattípus kódolására olyan állatot választottam, amely megjelenésével, jellemző mozgásával vagy életmódjával segít felidézni a mozdulat lényegét (1. ábra). A béka jelenti a páros lábról páros lábra ugrást. A gyalogkakukk mint az egyik leggyorsabban futó szárazföldi madár a futást, vagyis a váltó támasztékú ugrásokat kódolja. A medve „cammogása” a lépéseket, míg a gólya jellemző sziluettje az ismétlődő támasztékú ugrásokat juttatja eszünkbe. A virágon ülő méhek a könnyedséget, súlynélküliséget, vagyis a támaszték helyett a földet érintő gesztust emelik ki. A nyolcszirmú virág a rajta ülő méhekkel egyetemben kiválóan segíti a 8+1 főirány megtanítását (Előre, jobb rézsút előre, jobb oldalra, jobb rézsút hátra, hátra, bal rézsút hátra, bal oldalra, bal rézsút előre, valamint az alapirány, azaz a helyben). A nyúl jellemző futásmódjából kiindulva – első ugrásakor a két hátsó lábáról az egyik mellsőre ugrik – a páros lábról egy lábra ugrást kódolja. A vízben élő polip kiválóan utal a kar, a láb vagy a törzs gesztusaira. Segítségével kódoljuk

² A LippoZoo oktatási segédanyag 3 különböző csomagban (LippoZoo Kisdedóvó, LippoZoo Elemi Oskola és LippoZoo Elemi Oskola bővítője) 2016-ban jelent meg. Részletes leírás a csomagok tartalmáról a www.lippozo.hu/oktatasi-segedanyagok elérhetőségen.

a magyar néptánc egyik legjellegzetesebb mozdulatait, a tapsot és a csapást. A polip nyolc karja – ahogy a nyolcszirmú virág – nagyon jól megjeleníti a 8+1 főirányt. Az egy támasztékról két lábra ugrást remekül példázza a kenguru. A farkáról elrugaszzkodó két lábra érkező kenguru mozgását jól szemlélteti a BBC Natural History Unit által készített Life Story természetfilm-sorozatának egyik részlete. Kangaroo Boxing Fight. *BBC Earth YouTube-csatorna*: 01:09–01:15. <https://www.youtube.com/watch?v=WCcLMNcWZOc&t=85s>

LippoZoo béka

LippoZoo virág és méh

LippoZoo gyalogkakukk

LippoZoo nyúl

LippoZoo medve

LippoZoo polip

LippoZoo gólya

LippoZoo kenguru

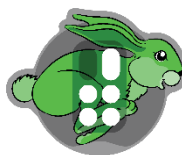
1. ábra: A LippoZoo korongjai

A LippoZoo színeket használ a mozdulatok ritmusának kódolására. A magyar néptáncra leginkább jellemző ritmuskombinációkat a következők szerint jeleníti meg. A piros szín a fél (♩), a sárga a negyed (♩), a zöld a nyolcad-nyolcad-negyed (♩♩), a sötétzöld az előbbi augmentált változata, a negyed-negyed-fél (♩♩♩), míg a kék a nyolcad-nyolcad (♩) ritmusokat jelenti. A formát kiemelő, szín nélküli fehér korongok esetében a ritmust a táncosra bízjuk. Vagyis egyaránt lehet rajtuk ♩, ♩♩, ♩♩♩, ♩♩♩♩, ♩♩♩♩♩, ♩♩♩♩♩♩ vagy bármely ritmusban mozogni. Amennyiben a fehér korongokat zenekíséret nélkül táncolják a tanulók, ők maguk választják meg a tempót is, és a ritmust is. Vagyis a mozdulatok gyorsasága igazodik a tanulók igényeihez. A rendszer a jelölt mozdulatok számát vagy a testoldaliságot sem köti meg. A folyamatosan bővülő Lippogó Folk YouTube-csatorna videói közül a „Tanuljunk LippoZoo-t! Fehér medve.” és a „Tanuljunk LippoZoo-t! Fehér virág.” felvételek adnak példát mozgóképen az előbbieken leírtakra.

A teljes rendszer magában foglalja a nyolc különböző formájú (béka, gyalogkakukk, medve, gólya, méh a virágon, nyúl, polip, kenguru) korongot hatféle (piros, sárga, zöld, sötétzöld, kék, fehér) színváltozatban. Bizonyos esetekben az eltérő támasztékvariációk megjelenítésére szükséges volt bevezetni a „foltos” állatkorongokat. A 2. ábrán látható zöld béka szemlélteti a néptánc mozgalmában „höcögő”-ként ismert motívumot, mely a „mezőkomáromi csárdás” első ütemében is látható. A mezőkomáromi táncosok az utolsó „höcögő” motívumban (a linken elérhető film 5. másodpercében) azonban az utolsó ugrásra nem két lábra, hanem egy lábra ugrottak (Fügedi és Vavrinecz 2013 220, mozgóképen: http://db.zti.hu/neptanc_tudastar/yt.asp?v=fBI87vYJZERc0). A LippoZoo ezt a motívumot a 3. ábrán látható „foltos” zöld nyúlal szemlélteti. A zöld szín jelenti, hogy ♩♩♩ ritmusban kell ugrani, a nyúl pedig azt mutatja meg, hogy két lábról egy lábra kell ugrani, vagyis ebben az esetben páros-páros-jobb a földön levő lábak sorrendje. A LippoZoo teljes rendszere összesen 79 különböző korongot³ tartalmaz, melyek igen tág lehetőséget biztosítanak a tanulók mozgáskoordinációjának fejlesztésére.

2. ábra: LippoZoo zöld béka

3. ábra: LippoZoo „foltos” zöld nyúl

³ A nyolc állatfigura hat színben összesen 48 korongot jelent, továbbá a rendszer 7 foltos korongot tartalmaz. Valamint a 7. ábrán látható polipon kívül van még másik négy polip is a rendszerben, melyek az igazgyöngyöt más-más karjukban tartják. Így további 24 koronggal bővül a készlet. Természetesen elképzelhetőek még további variációk is, de eddig már ez a készlet is jól lefedi, sőt meg is haladja a kisgyermek korosztályának átadandó tananyagot.

A LippoZoo eddig három különböző kiszerelésben érhető el. A Kisdedóvóban a piros béka, a sárga virág, a zöld medve és a sárga gólya található (4. ábra). Az általuk megjelenített motívumok gyakoriak a magyar néptáncban. Az Elemi Oskola csomag (5. ábra) tartalmazza az előbbi négy korongot, valamint a sárga békát, a piros virágot, a sárga medvét, a sárga és a zöld gyalogkakukkot és a sárga nyulat. Az Elemi Oskola csomag segítségével a magyar néptáncban leggyakrabban előforduló motívumokat tudjuk megjeleníteni. A fentiek alapján a XIX-XX. századi nevelési intézmények alapján elnevezett LippoZoo dobozok nevei nem a felhasználók életkorára, hanem a mozdulatok néptáncainkban való megjelenési gyakoriságára és nehézségeire utalnak. A tapasztaltok szerint az óvodáskorú gyerekek többsége is tudja és élvezi az Elemi Oskola korongjainak táncolását. Az Elemi Oskola Bővítője dobozban az összes fehér színű korong megtalálható. A dobozok minden korongból 6-6 db-ot tartalmaznak.

4. ábra: LippoZoo Kisdedóvó

5. ábra: LippoZoo Elemi Oskola

Az előbb ismertetetteknek megfelelően a sárga virág ♩, a piros virág ♩ ritmusú érintést jelent. A táncos dönti el, hogy hányszor és melyik lábával táncolja az érintést, melyek között táncolhat egy-egy lépést is. Az érintések lehetnek lábujjon, féltalpon, sarkon vagy akár talpon is. A piros béka ♩, míg a sárga ♩ értékű páros lábú ugrásokat kódol. A „Tanuljunk LippoZoo-t! Piros béka variációk.” és a „Tanuljunk LippoZoo-t! Sárga béka variációk.” videókban látható, hogy nemcsak zárt lábbal, hanem változó számú ismétlésekkel terpeszben és oldalra is lehet táncolni a feladatot. A békák táncolása valójában a néptáncainkban rendkívül gyakori bokázókat jelenti. A sárga gólya a ♩-es, azonos lábon végzett ugrások szimbóluma. A tanuló táncolhatja jobb vagy akár bal lábbal is. Az ugrások ismétlésszáma legalább kettő legyen, a maximum nincs meghatározva. A sárga gólyával a „hegyező”, „lengetők” és a csapások készíthetők elő. A zöld medve a jól ismert ♩ ♩ ritmusú „cifra”, vagyis a háromlépés motívum. Míg a sárga medve a ♩-es ritmusú lépéseket kódolja, melyek alapvető részei többek között a csárdásoknak, a forgásoknak, az átvető motívumoknak, és találkozhatunk velük az ugrós táncokban is. A sárga nyúl esetében ♩ ♩ ritmusban ugrunk először páros lábra, majd egy lábra. Többszöri eltáncolásakor a lábsorrend lehet páros-jobb-páros-bal vagy páros-jobb-páros-jobb és természetesen páros-bal-páros-bal is. A sárga nyúl a békákhoz hasonlóan a bokázó motívumot készíti elő. Nagy segítséget jelent a külső lábas bokázó forgások (pl.: szatmári, nyírségi, gömöri, szilágysági csárdások) megtanításában. A gyalogkakukkok a futást, vagyis az egyik lábról a másikra ugrást jelentik. Sárga színben ♩ ♩, zöldben ♩ ♩ ritmusban ugrunk, egyaránt kezdhetjük jobb vagy bal lábbal is. Mindkettő alapvető az ugrós táncok elsajátításához, de több más táncunk motívumaiban is rendszeresen előfordulnak.

A LippoZoo felhasználásának módjai

A következő fejezetben konkrét példák segítségével mutatom be a LippoZoo felhasználási módjait. Az alkalmazó természetesen a példák alapján saját maga is kitalálhat feladatokat. Például a korongok számának változtatásával, a korongok kiválasztásával, a szövegesen adott szabályok megadásával az adott pedagógiai célnak megfelelően állíthatják össze saját LippoZoo feladataikat a pedagógusok.

A korongokat alapvetően kétféle módon használhatjuk. Az egyik esetben a földre tesszük, a másikon magasan – a kezünkben vagy kivetítve – tartva mutatjuk a korongokat a táncosoknak. Ez a két fő felhasználási forma is további felhasználási altípusokra osztható.

1. Földre helyezett korongok

A földre helyezett korongoknak nagy szerepe van az adott motívum, mozgássor megtanulásakor. Ilyenkor tanítványaink egyszerre látják a LippoZoot és a hozzá kapcsolódó mozgásos feladatot. Hátránya, hogy a tekintetet lefelé irányítja, ami nem jellemző tánc közben. Ez kiküszöbölhető, ha egy tanórán, foglalkozáson

arányaiban kevesebbet használjuk a földre helyezett korongokat, továbbá alkalmazzuk a magasan tartott LippoZookat.

2. Kötetlen forma

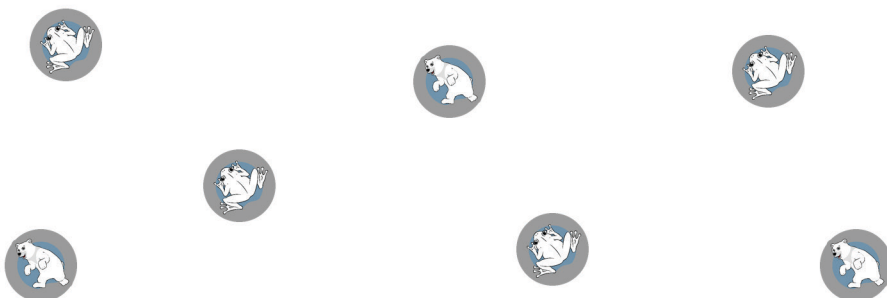
A kötetlen formában tetszőlegesen helyezzük a földre a korongokat. Ebben az esetben eleinte egyféle korongból tegyünk többet a földre! Későbbiekben bővíthetjük a feladatot más LippoZooval is. A kötetlen térforma előnye, hogy a növendékek maguk választhatják meg, hogy egy korongon mennyit táncolnak, több korong esetén, hogy melyiket választják. További előnye, hogy saját tempójukban haladhatnak. A kötetlen térformát további két módon tudjuk még osztani.

a. Kötetlen térforma nagy térközökkel (ritkás elrendezés)

Ebben az esetben a korongok között nagy távolságot hagyunk (6. és 7. ábrák). Érdekes olyan messze tenni, hogy ne lehessen az egyik korongról a másikra átugrani. A korongok között saját tempóban sétálva választhatják ki a következő LippoZoot. Ezzel a típusú kötetlen formával alakítjuk ki az eszközhöz és a tevékenységhez kapcsolódó pozitív hozzáállást, hiszen leginkább olyan feladatokat fognak választani a tanulók, amelyekben sikerélményük lesz.

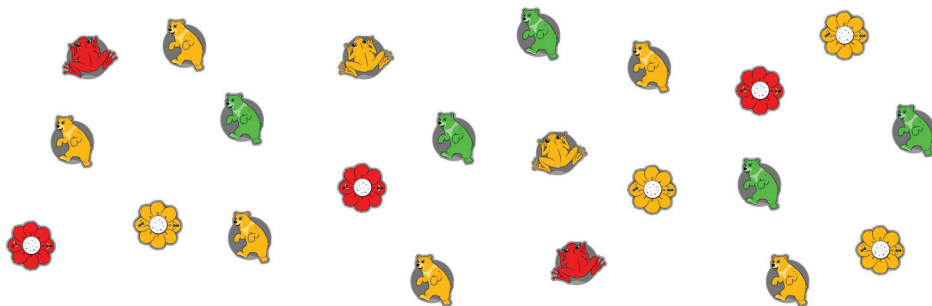
6. ábra: Kötetlen térforma nagy térközökkel egyféle LippoZooból

7. ábra: Kötetlen térforma nagy térközökkel kétféle LippoZooból

b. Kötetlen térforma kis térközökkel (sűrű elrendezés)

Itt már olyan térközöket hagyunk a korongok között, hogy könnyedén át lehessen egyikről a másikra jutni. Többféle LippoZoo esetében (8. ábra) ez az elhelyezés lehetőséget ad arra, hogy a korongokat gyorsan változtatva egyre nehezebb pályát alakítsanak ki maguknak a gyerekek. Ugyanakkor nem veszi el a lehetőséget a lassan, megfontolva haladástól sem. Így a sűrűn elrendezett térforma alkalmas a differenciált oktatásra is. Egy időben, egy gyakorlaton belül a tehetségesebb és a lassabban haladó növendékek is kialakíthatják a maguk feladatsorát.

8. ábra: Sűrűn kötetlen térforma többféle LippoZooból

A kötetlen formák többszöri gyakorlása után adjuk ki a következő feladatot: Képzeld el egy saját LippoZoo-pályát magadnak, ahol bármennyi és bármelyik korong lent lehet a földön a teremben bárhol, és járd végig! Ezzel a feladattal már saját rögtönzésre készítjük a táncosainkat, a korongok elképzelésével továbbá egyfajta belső képet alkotnak a motívumokról, ami rendkívül hasznos lesz majd a későbbi tánctanulási szakaszban. Nem utolsó sorban a testtartásukat is helyes irányba tereli, hiszen ebben az esetben nem szükséges folyamatosan a földet nézni.

c. Kötött forma

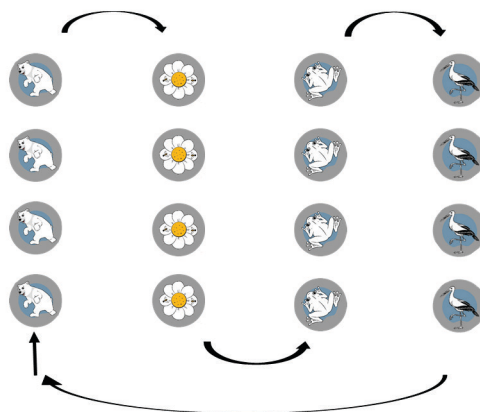
A korongokat különböző alakzatokban is a földre helyezhetjük. Leggyakrabban sorban, körben vagy hullámvonalban rendezzük el, vagy eszközökkel kombinálva használjuk. Természetesen a pedagógus és a gyerekek fantáziája szerint sok más lehetőség is létezik. A kötött formához eleinte itt is érdemes csak egyféle korongot használni, amit a későbbiekben bővíthetünk más LippoZookal is. Egy alakzaton belül változtathatjuk az adott korongok számát is. Az egyféle korongból készített kötött formán az adott mozgást, motívumot sokszor kell eltáncolni. Így elsődleges szerepe a rögzítés. A többféle korongból álló kötött formák rendkívül alkalmasak motívumkapcsolatok és összetett motívumok tanítására.

d. Sorban elrendezett térforma

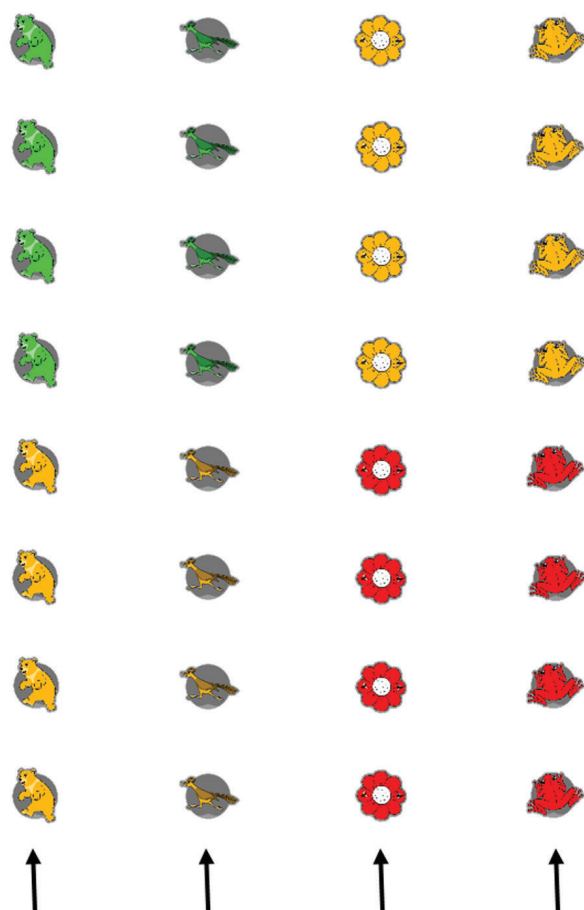
Az egyik legáttekinthetőbb, legkönnyebben megvalósítható térforma. A sorok kialakításakor figyeljünk a korongok és a sorok közötti távolságra. A gyakorló fázisban a korongok lehetnek „ugrástávolságon” kívül (amikor egyikről a másikra csak átsétálással lehet jutni), de gyakoribb az egymáshoz közeli elhelyezés.

A sorok között akkora távolság legyen, hogy a mindkét soron egyszerre táncolók egymás mellett kényelmesen elférjenek! A 9. ábrán egyféle LippoZooból álló sorokat látni. A tanulók egyik sort táncolhatják a másik után. A gördülékeny újramezdés miatt érdemes páros számú sorokat kialakítani. Másik lehetőség, hogy a tanulókat feloszthatjuk a soroknak megfelelő számú csoportra. Ebben az esetben minden csoport csak az egyik sort táncolja el többször, majd csoportcserével jutnak a másik LippoZoo-sorhoz (10. ábra).

9. ábra: LippoZoo-sorok egyféle korongból egy nagy csoport részére

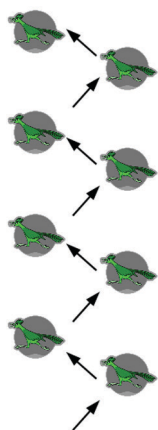

10. ábra: LippoZoo-sorok kétféle korongból négy kisebb csoport részére

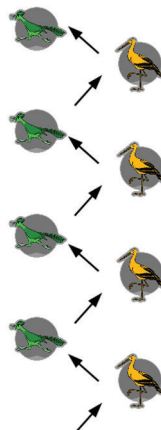
A gyakorlatokat változatossá tehetjük a feladat ismétlésszámának módosításával. A „Tanuljunk LippoZoo-t! Fehér gyalogkakukk és gólya.” felvételen az egyik irányba minden korongon két negyed hosszúságban, míg visszafelé már csak egy negyed hosszúságban kell ugrálni. A „Tanuljunk LippoZoo-t! Fehér béka és fehér gólya.” című felvételen a motívumok ismétlésszáma korongonként egyik irányban kettő, míg a másik irányban már csak egy. A „Tanuljunk LippoZoo-t! Fehér medve és nyúl.” felvételen a mozdulatok ismétlésszámát határoztuk meg: a medvéken kétszer táncoljuk el a ♩-es lépést, a nyulakon is kétszer táncoljuk el a feladatot, ami ebben az esetben így már ♩ ♩ ♩ ♩ ritmusú lesz. Visszafelé az ismétlésszámokat felére csökkentjük: medvén egy ♩-es lépés, nyúlön egyszer a ♩ ♩ ritmusú páros és egy lábas ugrások. A „Tanuljunk LippoZoo-t! Sárga és zöld gyalogkakukk.” felvételen a sárga gyalogkakukkokon a fenti elvet követi a táncos, míg a zöld gyalogkakukkokon mindig végigtáncolja a ♩ ♩ ritmust. Az ismétlésszámot azonban változtatja: egyik irányba négyszer, míg visszafelé már csak háromszor járja a háromugrást.

A tánc és a zene izgalmas viszonyát hozza létre a színek és az ismétlésszámok összeállításával a „Tanuljunk LippoZoo-t! Piros és sárga béka.” videón látható feladat. A „Tanuljunk LippoZoo-t! Színes békák és gyalogkakukkok.” című felvételen két-két különböző béka és gyalogkakukk látható, mindegyikből csak 2-2 db. Így már egy nehezebb feladatot hoztunk létre csak ugrásokból, ami az állóképesség fejlesztésre is alkalmas. Nehezítésként megköthetjük, hogy egy soron belül nem előre, hanem oldalra kell haladni. Erre leginkább a békákat és a nyulakat ábrázoló korongok alkalmasak. Az így eltáncolt mozgássorok már az egyik legnehezebben megtanítható motívumok, a bokázók előképét fogják jelenteni.

A sorban elrendezett formának egy nehezebb változat látható a 11. és a 12. ábrákon. A két egymás melletti sort folyamatosan változtatva a térbeliséget (a 11. ábrán az oldalra és előre haladást) vagy már összetettebb motívumokat (12. ábra) taníthatunk meg. A két sort és a soron belül a korongokat olyan távolságra tesszük, hogy a gyerekek könnyedén átugorhassanak egyikről a másikra.

11. ábra: Sorban elrendezett eltolt forma egyféle LippoZooból

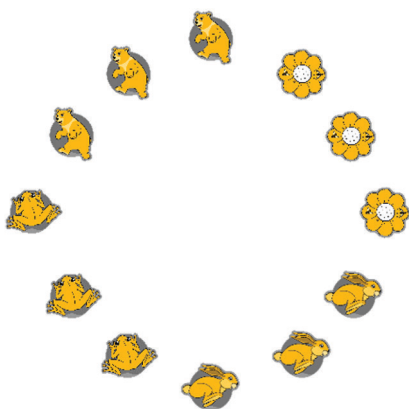

12. ábra: Sorban elrendezett eltolt térforma kétféle LippoZooból

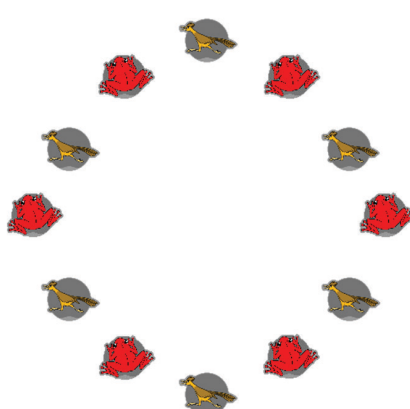
e. Körben elrendezett térforma.

A tanulók létszámától és a terem méretétől függően egy nagyobb vagy több kisebb, esetleg koncentrikus köröket is kialakíthatunk. A korongok száma függ a célunktól. A 13. ábrán egy több LippoZooból álló gyakorlófeladat, míg a 14. ábrán egy jellegzetes ugrós motívumot előkészítő feladat látható (az eredeti motívum a sárga gyalogkakukkon kezdődik⁴). A kialakításkor ügyeljünk a megfelelő távolságokra. Az egy nagy körnek az előnye, hogy folyamatosan kell a feladatot végezni. Nem szükséges a feladatok közötti térváltás. Ugyanakkor ez nehézséget is jelent, hiszen a gyerekeknek folyamatosan koncentrálniuk kell, nincs lehetőség a feladatok váltása közötti lazításra.

⁴ A mezőföldi Alapon gyakori a motívum: férfi változata a 389.13-as számú ugrós felvételen, női változata a 389.14-es ugrós felvételen látható.

13. ábra: Körben elrendezett négyféle LippoZoo

14. ábra: Körben elrendezett sárközi, mező-földi ugrós motívumra rávezető feladat

f. Hullámvonalban elrendezett térforma

A hullámvonal térforma rendkívül izgalmas feladatot ad tanulóinknak. Alakja motiválónak hat, ugyanakkor remekül fejleszti az egyensúlyt és a térérzékelést. A 15. ábra nemcsak a térforma, hanem a különböző LippoZook száma és a korongok mennyisége miatt is már egy nehezebb, több odafigyelést igénylő gyakorlatot mutat be.

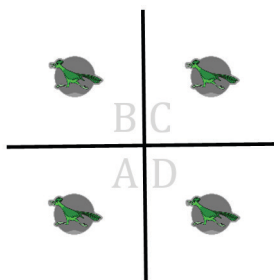

15. ábra: Hullámvonalban elrendezett nehezebb LippoZoo-pálya

g. Eszközökkel kombinált térforma

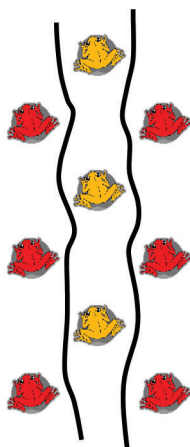
A LippoZoot eszközökkel együtt használva rendkívül változatos feladatokat állíthatunk össze. A botokkal, kötelekkel, hulahoppkarikákkal, babzsákokkal, üvegekkel stb. együtt használt korongok új kihívásokat jelentenek a gyerekeknek, és egyben rendkívül alaposan előkészítik az eszközös táncainkat.

A 23. ábrán a kanásztáncaink jellegzetes mozzanatát jelenítjük meg a keresztben lefektetett botok közötti zöld gyalogkakukkok segítségével (a halványabb nagybetűk a következő magyarázat értelmezése miatt kerültek az ábrára) pl.: „mezőkomáromi kanásztánc”. A gyalogkakukkokat táncolhatjuk oldalirányba az „A” és a „D” vagy a „B” és „D” térrészek között, előre-hátra irányba az „A” és a „B” vagy az „D” és a „C” térrészek között vagy rézsút irányokba az „A” és a „C” vagy a „D” és a „B” térrészek között. Nehezebb feladatként feladhatjuk a következő sorrendet: „A” „D” „A” „C” „A” „B”.

16. ábra: Kanásztánc zöld gyalogkakukkokból

Kötelek és békák segítségével könnyen rávezethetjük tanítványainkat a dunántúli friss csárdások bukós motívumára, pl.: „bagi friss csárdás”. A 17. ábra szerinti elrendezésben a piros békákra egyszerre ugrunk páros lábbal térdhajlításban ♩ ritmusban, míg a sárga békákra kétszer ugrunk páros lábbal ♩-es ritmusban. Így a táncpályán előre haladva folyamatosan táncoljuk a ♩♩ ♩ ritmust.

17. ábra: Bukós motívum békák és kötelek segítségével

Magasan mutatott korongok

A kezünkben magasan tartott vagy kivetített korongok a táncosok tekintetét felfelé irányítják. Ezáltal diákjaink testtartása a természeteshez közelít, és a tánchoz illőbbé válik. A földre helyezett korongoknál tapasztalható lefelé tekintést ezzel a móddal is kiküszöbölhetjük. A magasan mutatott LippoZook elsősorban a már elsajátított mozgássorok rögzítésére alkalmasak. Hiszen ebben az esetben már nem szükséges, hogy a korong és a mozgássor egy látótérben legyenek.

A korongok felmutatása

A tanórákon legkönnyebben megvalósítható, ha a tanár vagy egy diák mutatja a korongot a többieknek. A bemutatáshoz választhatunk egy korongot, de akár

négyet is a kezünkben tarthatunk egyszerre. Utóbbinál egy-egy kezünkben tartunk két-két egymásra helyezett LippoZoot, amelyeket átfordítva tudunk váltogatni. Mindig tartsuk magasra azt a korongot, melynek mozgását viszont szeretnénk látni! Segíthetjük a táncolókat a korong színének megfelelő ritmusú apró mozdulatokkal. Komolyabb segítségként – és egyben a bemutatónak nehezebb feladatként – a vezető táncolhatja az adott feladatot a többiekkel. A korongot bemutató választja meg, hogy egy feladatot mennyi ideig mutat a többieknek. Lehet többször (6-8 ismétléssel) kérni egy motívumot, de lehet akár motívumonként (egyszeri ismétléssel) is váltani a feladatokat. További nehezítést jelent, ha a vezető egyszerre két korongot felmutatva határozza meg a jobb és a bal oldalra váltva táncolandó motívumokat: bal karjában sárga gólyát, jobbában piros békát tart, mindkettőt két negyed hosszan kéri. Ekkor a vele szemben állóknak jobbra jobb lábon kettőt kell ugrani ♪♪ ritmusban, majd balra kell ugorjanak páros lábra ♪ ritmusban.

A korongok számának és a mutatójuk időtartamának változtatása mellett módosíthatjuk a résztvevők csoportosítását is:

1. Egy személy mutatja a csoport többi tagjának a feladatot. A tanár vagy a diák vezényli az egész csoportot. Egy adott személy ritkábban kerül sorra, így a táncosok sokat mozognak. Ezért jó megoldás, ha sok energiája van a csoportnak. Viszont nehezebb átlátni és javítani. Valamint biztos, hogy egy alkalommal nem lehet mindenki vezető. Az új vezetők általában mindig új korongokat választanak. A folyamatos tánc eléréséhez érdemes a következő vezetőt már akkor kiválasztani, amikor az előző vezényli a feladatot. Ezáltal folyamatosan mozgásban tarthatjuk a csoportot.
2. Egy személy mutatja egy kisebb csoportnak (3-6 fő). Ebben az esetben van arra idő, hogy egy foglalkozáson mindenki lehessen vezető. A kisebb csoportlétszám miatt az ellenőrzés és a javítás is sokkal könnyebb. A csoportok kialakulhatnak spontán módon is. Ugyanakkor a pedagógus a képességek szerint is elrendezheti a gyerekeket. Azonos képességűeket sorolhat egy csoportba, vagy egyenletesen elosztva a jobb képességűeket minden csoportba. Utóbbi esetben az ügyesebbek is példát mutatnak, kiegészítik a tanár szerepét.
3. A táncosok párban tevékenykednek. A „LippoZoo a Duna TV-ben” című videó 25. másodpercétől látható formában a táncosok egymással szemben állva vezetik egymás mozgását. Amennyiben csoportunkban minden pár magának választ korongot, és párcserét alkalmazunk, akkor egy foglalkozáson többféle LippoZoot is gyakorolnak a táncosok. A páros forma esetében van a legtöbb idő a pihenésre. Így hasznos feladat, ha már fáradtabbak a növendékeink.

A korongok kivetítése

A LippoZoot kivetíthetjük a táncosaiknak televízióra, számítógép képernyőjére vagy projektor segítségével vászonra, falra is. Váltogathatjuk képként a korongokat, de előre összeállíthatunk prezentációt is, ahol meghatározott sorrendben, akár előre beállított időközönként váltakoznak a LippoZook. A Lippogó Folk

YouTube-csatornáján látható videók közül számtalan ötvözi a technika adta lehetőségeket. Egyszerre mutatva a korongot és a hozzá kapcsolódó mozgást vegyítik a földre helyezett és a magasban tartott korongok előnyeit: jól látható a LippoZoo, a hozzá tartozó motívum, és a tekintetet a magasban tartja.

Miután tanítványaink megismerkedtek a LippoZooval, ismernek több formát a felhasználási módok közül, bízzuk rájuk az adott feladatok kitalálását! Kreativitásuk rendkívüli, sok jó ötletet kaphatunk tőlük. Különböző szabályok kialakításával tehetjük érdekesebbé a feladatot:

- meghatározhatjuk a korongok számát (Egyféle korongból válassz bármennyit, és készíts magadnak LippoZoo-pályát!),
- meghatározhatjuk az eltérő LippoZook számát (Válassz 4 különböző korongból bármennyit, és készíts magadnak LippoZoo-pályát!),
- meghatározhatjuk a korongok számát és a különböző LippoZook számát is (Válassz 6 különböző LippoZoot, mindegyikből kettőt, és készíts magadnak LippoZoo-pályát!),
- meghatározhatjuk a térformát (Készíts magadnak kör formájú LippoZoo-pályát!),
- meghatározhatjuk az eszközök használatát (Használd a LippoZoot hulahoppkarikákkal együtt!),
- meghatározhatunk csoportbontást (Alkossatok két csoportot! Mindkét csoport készítsen egy LippoZoo-pályát a másik csoport részére!).

A lehetőségek határtalanok. Táncpedagógus kollégák merítették ihletet a LippoZooból, és használják különböző formákban. Álljon itt két példa: Podpác Beáta a közismert Bingó játék négyzethálóját töltötte fel LippoZoo feladatokkal. Egész tanórákat játszanak végig a Bingó játékszabályai szerint LippoZoot táncolva. A digitális oktatásban is megjelent a LippoZoo. Láda Júlia a wordwall.net honlapon készített szerencsekerék típusú feladatot LippoZooból.

Záró gondolatként essék szó a LippoZoo oktatási folyamatban betöltött szerepéről. Az eszköztár elsődleges célja a mozgástanulás katalizálása, a gyerekek motiválása és a rendszerszemlélet kialakítása. Ennek következtében a néptánc tanításnak egyik módszertani lehetőségét adja. Kiegészíti a pedagógus bemutatását, a közösen végzett gyakorlásokat, a konkrét tájegységek megtanulandó motívumainak elsajátítását. A LippoZoo elsősorban a néptánc megtanulásának előkészítésében játszik fő szerepet. A tanórák, foglalkozások elején, a speciális tréningrészben kap helyet. Fő részként rövidebb órák és óvodáskorú gyerekek esetében jöhet szóba. A feladatok összeállításától és az óra céljától függően bizonyos esetekben kitöltheti a teljes foglalkozás fő részét, tárgyalását is. De általánosságban az órák negyedében-ötödében, vagyis 5-15 percen keresztül alkalmazzuk. A LippoZoo jellegéből adódóan nemcsak néptáncórák, hanem testnevelésórák tananyagát is képezheti. Az eddigi tapasztalatok és visszajelzések alapján zenetanárok és moderntánc-pedagógusok is előszeretettel használják.

IRODALOMJEGYZÉK

- „Kangaroo Boxing Fight.” 2015. *YouTube*, közzétette BBC Earth, <https://www.youtube.com/watch?v=WCcLMNcWZOc&t=82s>. 01:09-01:15. Letöltve: 2019. október 1.
- „Tanuljunk LippoZoo-t! Fehér gyalogkakukk és gólya.” 2020. *YouTube*, közzétette Lippogó Folk, <https://www.youtube.com/watch?v=Q6ldz5SEPB> U&list=PL2Up9JDaztLY2q6iT7tCb30hGMeWD5m08&index=3. Letöltve 2020. május 6.
- „Tanuljunk LippoZoo-t! Fehér medve és nyúl.” 2020. *YouTube*, közzétette Lippogó Folk, <https://www.youtube.com/watch?v=7rifGpp-B3U&list=PL2Up9JDaztLY2q6iT7tCb30hGMeWD5m08&index=7>. Letöltve 2020. május 6.
- „Tanuljunk LippoZoo-t! Fehér medve.” 2020. *YouTube*, közzétette Lippogó Folk, <https://www.youtube.com/watch?v=Rs0aznfmXU0&list=PL2Up9JDaztLY2q6iT7tCb30hGMeWD5m08&index=14>. Letöltve 2020. május 6.
- „Tanuljunk LippoZoo-t! Fehér virág.” 2020. *YouTube*, közzétette Lippogó Folk, <https://www.youtube.com/watch?v=ibIWMyb0wyY&list=PL2Up9JDaztLY2q6iT7tCb30hGMeWD5m08&index=11>. Letöltve 2020. május 6.
- „Tanuljunk LippoZoo-t! Piros béka variációk.” 2020. *YouTube*, közzétette Lippogó Folk, <https://www.youtube.com/watch?v=RSYqYH5pWJU&list=PL2Up9JDaztLY2q6iT7tCb30hGMeWD5m08&index=10>. Letöltve 2020. május 6.
- „Tanuljunk LippoZoo-t! Piros és sárga béka.” 2020. *YouTube*, közzétette Lippogó Folk, <https://www.youtube.com/watch?v=YsoxHdqQwNY&list=PL2Up9JDaztLY2q6iT7tCb30hGMeWD5m08&index=1>. Letöltve 2020. május 6.
- „Tanuljunk LippoZoo-t! Sárga béka variációk.” 2020. *YouTube*, közzétette Lippogó Folk, <https://www.youtube.com/watch?v=c4WvzvNAQzY&list=PL2Up9JDaztLY2q6iT7tCb30hGMeWD5m08&index=16>. Letöltve 2020. május 6.
- „Tanuljunk LippoZoo-t! Sárga és zöld gyalogkakukk.” 2020. *YouTube*, közzétette Lippogó Folk, <https://www.youtube.com/watch?v=tUhmsSIAVeQ&list=PL2Up9JDaztLY2q6iT7tCb30hGMeWD5m08&index=6>. Letöltve 2020. május 6.
- „Tanuljunk LippoZoo-t! Színes békák és gyalogkakukkok.” 2020. *YouTube*, közzétette Lippogó Folk, <https://www.youtube.com/watch?v=fjWPo1kMB5A&list=PL2Up9JDaztLY2q6iT7tCb30hGMeWD5m08&index=12>. Letöltve 2020. május 6.
- Balatoni Katalin és Kovács Henrik (2014). *Így tedd rá! 2.* Ráckeve, Saramis Bt.
- Balatoni Katalin (2016). *Így tedd rá!* Saramis Bt. X. kiadás.
- Benedek Krisztina és Sándor Ildikó (2006). *Útravaló. A néphagyomány közvetítésének módszerei az óvodában.* Budapest, Hagyományok Háza, Népművészeti Módszertani Műhely.
- Benedek Krisztina és Sándor Ildikó (2010). *Útravaló 2. A néphagyomány közvetítésének módszerei az iskolában.* Budapest, Hagyományok Háza, Népművészeti Módszertani Műhely.

- Czinóber Klára (2008). Népi játék, mozdulattípus, néptánc módszertan. *Játék, mozdulat, tánc*, szerkesztette Sándor Ildikó, Budapest, Hagyományok Háza, Népművészeti Módszertani Műhely, pp. 7–61.
- Friss csárdás. 1953. Gyűjtötte Szóts István, MTA BTK Zenetudományi Intézet Néptánc Archívum, Ft.201.3. Filmfelvétel.
- Fügedi János és Kovács Henrik, szerkesztők (2014). *Mezőföldi ugrósok: Táncelemzések*. Budapest, L'Harmattan Kiadó/MTA BTK Zenetudományi Intézet. Az európai régi táncréteg: Ugrós monográfiák.
- Fügedi János és Varga Sándor (2014). *Régi tánc kultúra egy baranyai faluban*. Budapest, L'Harmattan Kiadó/MTA BTK Zenetudományi Intézet. Az európai régi táncréteg: Ugrós monográfiák.
- Hutchinson Ann (1983). *Your Move: A New Approach to the Study of Movement and Dance*. New York: Gordon and Breach.
- Kanásztánc. 1942. Előadta Progl Ferenc, gyűjtötte Molnár István, MTA BTK Zenetudományi Intézet Néptánc Archívum, Ft.6.1a-c. Filmfelvétel.
- Kiss Zsuzsanna (2003). „Népi gyermekjátékaink.” *Ugrós táncaink*, szerkesztette Zórándi Mária, Budapest, Planétás Kiadó, pp. 18–35.
- Láda Júlia (2020). LippoZoo. *Wordwall*, közzétette Eotvosjulia, <https://wordwall.net/hu/resource/1511787/m%c5%b1v%c3%a9szet/lippozoo>. Letöltve 2020. május 3.
- Lázár Katalin (1997). *Népi játékok*. Jelenlévő múlt, Budapest, Planétás Kiadó.
- Lévai Péter (2010). *Szökkenjünk, ugráljunk. A sárközi ugrós táncok tanítási módszertana*. Magyar Kultúra Kiadó.
- Lévai Péter (2015). *A mozdulattípusok tanítása egyszerű eszközökkel és a zenei löktetés értelmezése a táncelőkészítésben Kétnyelvű tanjegyzet IV. rész. Vyučba rôznych typov pohybu jednoduchýmiprostriedkami a interpretaciá tempá a rytmu hudobného sprievodu pri tanečnej príprave Dvojjažična metodická zbierka IV. časť. Regionalne osvetove stredisko v Leviciach* Magyar Kultúra Kiadó.
- Lévai Péter (2018). *A mozdulattípusok tanítása egyszerű eszközökkel és a zenei löktetés értelmezése a táncelőkészítésben. Kétnyelvű tanjegyzet V. rész. Vyučba rôznych typov pohybu jednoduchýmiprostriedkami a interpretaciá tempá a rytmu hudobného sprievodu pri tanečnej príprave Dvojjažična metodická zbierka IV. časť. Regionalne osvetove stredisko v Leviciach*.
- Lippogó Folk. *YouTube*, <https://www.youtube.com/channel/UCC0IGaDWjQQuuD9NFfWfpRg>, YouTube-csatorna. Letöltve 2020. május 6.
- LippoZoo a Duna TV-ben.” 2020. *YouTube*, közzétette Lippogó Folk, <https://www.youtube.com/watch?v=4J7-WJ9aa5s&t=27s>. Letöltve 2020. május 6.
- Magyar Gábor. *Magyar Mozgáskotta Módszer*. <http://www.mozgaskotta.hu/index.html>. Letöltve 2020. április 2.
- Martin György és Pesovár Ernő (1960). „A magyar néptánc szerkezeti elemzése: Módszertani vázlat.” *Tánc tudományi Tanulmányok 1959–1960*, szerkesztette Dienes Gedeon és Morvay Péter, Budapest, Magyar Táncművészek Szövetsége Tudományos Bizottsága, pp. 211–248.

- Martin György és Pesovár Ernő (1964). A motívumtípus meghatározása a táncfolklórban. *Táncstudományi Tanulmányok 1963–1964*, szerkesztette Dienes Gedeon, Budapest, Magyar Táncművészek Szövetsége Tudományos Bizottsága, pp. 193–234.
- Mezőkomáromi csárdás. 1942. Előadták Progl Ferenc és Progl Mária, gyűjtötte Molnár István, MTA BTK Zenetudományi Intézet Néptánc Archívum, Ft.6.7a-c. Filmfelvétel.
- Oktatási segédanyagok. *Lippogó*. <http://lippogo.hu/oktatasi-segedanyagok>. Letöltve 2020. április 11.
- Sándor Ildikó (2005). *Tücsökringató: Ölbeli játékok*. Budapest, Hagyományok Háza, Népművészeti Módszertani Műhely.
- Sándor Ildikó (2018). *Kerekecske, kutacska: Újabb ölbeli játékok*. Budapest, Hagyományok Háza.
- Szentpál Olga (1961). „A magyar néptánc formai elemzése.” *Ethnographia*, 72. évf., 1. szám, pp. 3–55.
- Ugrós. 1958. Előadták Fekti József és Fekti Józsefné Egyed Julianna, gyűjtötték Pesovár Ferenc és Martin György, MTA BTK Zenetudományi Intézet Néptánc Archívum, Ft.389.14a-c. Filmfelvétel.
- Ugrós. 1958. Előadták Fekti József és Fekti Józsefné Egyed Julianna, gyűjtötték Pesovár Ferenc és Martin György, MTA BTK Zenetudományi Intézet Néptánc Archívum, Ft.389.14a-c. Filmfelvétel.
- Ugrós. 1958. Előadták Ulicza János és Ulicza Jánosné Bernáth Rozália, gyűjtötték Pesovár Ferenc és Martin György, MTA BTK Zenetudományi Intézet Néptánc Archívum, Ft.389.13a-c. Filmfelvétel.
- Ullrich, Heinrich és Vető Anna (1996). *ULWILA színeskotta*. Down Alapítvány.
- Wile Charlotte (2013). *Moving about: Capturing Movement Highlights Using Motif Notation*. Printed by author.
- Wirkerné Vasvári Éva (2008). Az óvodás korú gyermekek mozgásfejlesztése magyar népi játékokkal. *Játék, mozdulat, tánc*, szerkesztette Sándor Ildikó, Hagyományok Háza, Népművészeti Módszertani Műhely, Budapest, pp. 61–144.

Szerző:

Kovács Henrik

kovacshenrik@gmail.com

Magyar Táncművészeti Egyetem- Néptánc Tanszék